

ЦИФРОВІ АКТИВИ ТА КРИПТООБЛІК ЯК СТРАТЕГІЧНІ ІНСТРУМЕНТИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ

У сучасних ринкових умовах бізнес шукає не лише зростання прибутку, але й довгострокову стійкість, що охоплює екологічні, соціальні та управлінські аспекти (ESG - Environmental, Social, Governance). У реалізації цих прагнень цифрові активи набувають особливого значення через здатність поєднувати капіталізацію інтелектуальної чи нефізичної вартості з прозорим обліком, що базується на технології блокчейн. Криптовалютні та токенизовані активи дозволяють підприємствам трансформувати традиційні активи, такі як права на інтелектуальну власність, частки в капіталі, права вимоги тощо у цифрову форму, відкриваючи можливості для ліквідності, інвестиційної привабливості, доступу до нових фінансових ринків [1]. При цьому весь цикл транзакцій і змін власності може бути задокументований у розподіленому реєстрі, що посилює прозорість та знижує інформаційну асиметрію між стейкхолдерами і є надзвичайно важливим в сучасних умовах ведення бізнесу.

Криптооблік забезпечує науково обґрунтовані методи фіксації, оцінки й контролю цифрових активів у фінансовій та нефінансовій звітності. Інтеграція блокчейн-реєстрів із традиційною системою бухгалтерського обліку дозволяє створювати автоматизовані, незмінні записи транзакцій і станів активів, використовувати смартконтракти для умовних записів за попередньо встановленими правилами. Така трансформація може скоротити людські помилки, знизити витрати на верифікацію даних, підвищити швидкість обробки й контролю. Більш того, доступ до історії транзакцій у реальному часі дозволяє внутрішнім та зовнішнім зацікавленим сторонам (інвесторам, аудиторам, регуляторам) оперативно перевіряти достовірність фінансової інформації. Особливо значущий внесок цифрових активів і криптообліку у сталий розвиток бізнесу проявляється через забезпечення відповідальності, підзвітності та довіри. Завдяки незмінності блокчейн-записів, маніпуляції в обліку значно ускладнюються, що посилює довіру до звітності та є актуальним для підготовки ESG-звітності, коли публікації щодо екологічних, соціальних та управлінських показників потребують доказової бази. Застосування криптихнологій як надійного інструмента реєстрації даних може виступати базою для внутрішнього аудиту, пошуку і коригування відхилень, своєчасного реагування. У результаті, бізнес здобуває конкурентну перевагу — не лише через фінансові показники, а й через репутацію відповідального та сучасного учасника ринку. Дослідження показують, що впровадження технології блокчейн в бухгалтерський облік покращує якість звітності, її транспарентність і сприяє зростанню довіри до підприємства з боку зовнішніх користувачів []. Поряд з цим слід враховувати, що масштабне впровадження таких технологій стикається з нормативними та кадровими бар'єрами. Необхідно адаптувати Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку та звітності (МСФЗ, національні П(С)БО) до потреб і особливостей обліку цифрових активів, удосконалити юридичні рамки регулювання використання криптовалюти та інших форм криптоактивів, забезпечити відповідний рівень кібербезпеки та захисту даних [2]. Водночас важливо, щоб цифрова трансформація не породжувала надмірної вартості чи негативного екологічного впливу, що активно обговорюється у наукових колах у світлі дискусій щодо «вуглецевого сліду» блокчейну [3].

Криптооблік розглядають як новий напрям бухгалтерського обліку, що базується на використанні технології блокчейн для фіксації, зберігання і перевірки фінансових даних, зокрема тих, що пов'язані з цифровими активами. Його сутність полягає у створенні розподіленого, незмінного реєстру бухгалтерських записів, який забезпечує максимальну прозорість, автоматизацію та достовірність облікових процесів. На відміну від традиційного обліку, де записи зберігаються централізовано, криптооблік функціонує у децентралізованому середовищі, що мінімізує ризик фальсифікації даних і підвищує рівень довіри до фінансової звітності. Його розвиток пов'язаний із поширенням цифрових активів (криптовалют, токенів, NFT, DeFi-інструментів) [4], для яких традиційні стандарти бухгалтерського обліку поки залишаються недостатньо розробленими, а подекуди застарілими. Таким чином, важливо розуміти, що криптооблік виконує не лише функцію обліку вартості, а й роль інфраструктури цифрової довіри в умовах цифрової економіки. Цифрові активи — зокрема токени, NFT, токенизовані сертифікати або цифрові облігації — створюють умови для нової форми капіталу, яка може бути використана для фінансування екологічних або соціальних ініціатив [5]. Наприклад, токенизація «зелених» активів дає змогу підприємствам залучати інвестиції у відновлювану енергетику, скорочення викидів чи соціальні проекти, підвищуючи ліквідність таких активів і забезпечуючи їхню прозорість через блокчейн-облік [6]. Завдяки цьому цифрові активи стають механізмом перерозподілу ресурсів у напрямку екологічно відповідальних проєктів, що безпосередньо узгоджується з принципами ESG.

Криптооблік стикається з низкою складних проблем, що стримують його повноцінне впровадження у корпоративну практику. Найсуттєвішою є нормативно-методологічна невизначеність, оскільки Міжнародні стандарти фінансової звітності (IFRS, розроблені IASB) поки що не містять уніфікованих підходів до класифікації, оцінки та відображення цифрових активів, що створює відмінності у судженнях і бухгалтерському трактуванні криптоактивів як об'єкта обліку, підвищує ризики неточностей у звітності та ускладнює аудит [7]. Водночас технологічна особливість блокчейну та відсутність достатньої кваліфікації у бухгалтерів обмежують

можливості його інтеграції у діючі облікові системи. Проблеми безпеки щодо захисту приватних ключів, ризики хакерських атак і неможливість відновлення втраченої інформації також залишаються критичними бар'єрами для довіри до криптообліку з боку бізнесу та регуляторів [8]. Попри зазначені виклики, криптооблік у довгостроковій перспективі здатен стати основою формування «розумної звітності» – тієї системи, де облікові операції та аудит відбуваються автоматично, у режимі реального часу [9]. Поступова стандартизація правил ведення криптообліку, створення галузевих рішень та ініціатив на рівні міжнародних організацій і регуляторів (OECD, IASB, IFRS Foundation) сприятимуть нормативно-правовому закріпленню таких практик і розширенню їх використання. У поєднанні з розвитком технологій штучного інтелекту та big data криптооблік може забезпечити необхідний рівень точності, швидкості та прозорості фінансової інформації, що зменшить транзакційні витрати і підвищить довіру між учасниками ринку.

Отже, під впливом прискореної цифровізації економіки зростає роль криптоактивів як нової форми вартості, що поєднує технологічні та фінансові аспекти. Криптовалюти, токени, NFT та інші види цифрових активів створюють нові виклики для систем бухгалтерського обліку, які традиційно орієнтовані на матеріальні або фіатні форми вартості. Зокрема, їх децентралізована природа, висока волатильність і різноманітні форми використання у фінансових та операційних процесах вимагають перегляду підходів до визнання, оцінки та відображення у фінансовій і нефінансовій звітностях. Сучасний криптооблік стає не лише інструментом фіксації цифрових транзакцій, але й ключовим механізмом забезпечення прозорості, підзвітності та довіри, що безпосередньо впливає на сталий розвиток бізнесу. Інтеграція блокчейн-технологій у бухгалтерські системи дозволяє автоматизувати процеси обліку, забезпечити незмінність записів і знизити ризики маніпуляцій та помилок. Завдяки цьому компанії отримують змогу оперативного і достовірно відображати стан цифрових активів, контролювати їх рух і проводити аудит у реальному часі. Крім того, впровадження смартконтрактів відкриває можливості для автоматизованого виконання облікових та фінансових операцій за попередньо визначеними правилами, що підвищує ефективність управління ресурсами та сприяє сталому розвитку бізнес-моделей.

Список використаних джерел

1. Accounting for cryptocurrencies. ACCA. Strategic Business Reporting, Think Ahead. Technical articles. 2022. URL: <https://www.accaglobal.com/gb/en/student/exam-support-resources/professional-exams-study-resources/strategic-business-reporting/technical-articles/cryptocurrencies.html>
2. Mei Luo, Shuangchen Yu (2024). Financial reporting for cryptocurrency. Springer. Review of Accounting Studies (2024) 29:1707–1740. <https://doi.org/10.1007/s11142-022-09741-w>
3. Semenova, S. (2024). Digitalization of accounting processes and financial forecasting: the experience of EU member states. Economy and Society, (65). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-18>
4. Мисака, Г. В., & Дерун, І. А. (2024). Класифікація та оцінювання криптоактивів в концептуалізації бухгалтерського феномену цифрових активів. Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління, (14). <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2024-14-09-01>
5. EFRAG (2020). Accounting for crypto-assets (liabilities): Holder and issuer perspective. European Financial Reporting Advisory Group. The Discussion Paper. Brussel, July 2020, 152 p. URL: <https://www.efrag.org/sites/default/files/2023-11/EFRAG%20Discussion%20Paper-Accounting%20for%20Crypto-Assets%20%28Liabilities%29-%20July%202020.pdf>
6. Семенова С. М., Шпирко О. М., Афанас'єва І. І. Облік доходів від операцій із криптовалютою та іншими цифровими активами на підприємствах ІТ-сфери. Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту: зб. наук. праць. № 1–2. 2025. С. 24 -39. DOI: 10.31767/nasoa.1-2-2024.01. URL: <https://ir.nasoa.edu.ua/handle/123456789/1964>
7. Parrondo, L. (2023). Cryptoassets: Definitions and accounting treatment under the current International Financial Reporting Standards framework. Intelligent Systems in Accounting, Finance and Management, 30(4), 208–227. DOI: <https://doi.org/10.1002/isaf.1543>
8. Demystifying cryptocurrency and digital assets. 2025. PwC. <https://www.pwc.com/us/en/tech-effect/emerging-tech/understanding-cryptocurrency-digital-assets.html>
9. Fomina, O., Semenova, S., & Korol, S. (2025). CSRD implementation in the Ukrainian corporations' practice. Foreign trade: economics, finance, law. 138, 1 (Mar. 2025), 131–152. DOI: [https://doi.org/10.31617/3.2025\(138\)05](https://doi.org/10.31617/3.2025(138)05)